

ת"פ 10746/05/13 - מדינת ישראל נגד נדב בן דוד

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 10746-05-13 מדינת ישראל נ' בן דוד
בפני כב' השופטת דנה כהן-לקח

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

נדב בן דוד

הנאשם

הכרעת-דין

רקע

1. כנגד הנאשם הוגש כתב-אישום המייחס לו עבירה של איסור זיהום אוויר בלתי סביר מרכב לפי סעיפים 3 ו-63(א)(1) לחוק אוויר נקי, התשס"ח-2008 (להלן: חוק אוויר נקי). בהתאם לנטען בכתב-האישום, ביום 11.10.2012 בשעה 08:20 לערך, ברחוב סירת דוכיפת בירושלים, נהג הנאשם ברכב אשר בבעלותו מסוג קיה, שנת ייצור 2005, המונע במנוע דיזל (להלן: הרכב). הרכב נבחן באמצעות ניידת לבדיקת זיהום אוויר בהאצה חופשית. נמצא כי ממוצע ערכי בליעת האור של העשן שנפלט מצינור הפליטה של הרכב, עמד על 6.01 יחידות למטר (כאשר 2.5 הינו הערך אשר מעליו זיהום אוויר מרכב שמונע במנוע דיזל הינו "בלתי סביר").

יצוין כי מדובר בעבירת קנס של ברירת משפט, בגינה קיבל הנאשם הודעת תשלום קנס. הנאשם הודיע כי ברצונו להישפט על העבירה שיוחסה לו, ובהתאם לכך הוגש כתב-האישום שלפניי.

התשובה לאישום ובקשה מקדמית מטעם ההגנה

2. בתשובתו לכתב-האישום, כפר הסנגור במרבית העובדות הנטענות במסגרתו. הסנגור אישר כי מרשו היה במקום ובמועד המפורטים בכתב-האישום וכי הוא בעליו של הרכב הנדון. עם זאת, טענתו המרכזית - ולמעשה היחידה - של הסנגור בשלב התשובה לאישום, היתה כי הפעולות שבוצעו בשטח לא עולות כדי בדיקה, הא ותו לא. הסנגור נמנע מלהשיב לשאלות הבהרה של בית-המשפט שנועדו לברר את היקף המחלוקת לעניין בדיקת העשן ותוצאותיה. בהתחשב בכך, הזהיר בית-המשפט כי הימנעות ההגנה מלהשיב לשאלות הבהרה מטעמו יכולה לשמש חיזוק למשקל הראיות של התביעה (עמ' 2 לפרוטוקול מיום 26.3.2014). זאת, בהתאם להסדר הקבוע בסעיף 152 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי).

3. יוער כי טרם ישיבת ההוכחות בתיק, הגיש הסנגור בקשה לעיון בחומר חקירה לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי (בע"ח 14-04-1459). במסגרת אותה בקשה, עתר הסנגור לקבל לידי העתק של ההסכם שנכרת בין המאשימה לבין חברת "טסט-ליין" אליה משתייך בוחן העשן שבדק את רכבו של הנאשם. עוד ביקש הסנגור לעיין בכרטיס הנהלת חשבונות של השנה הרלוונטית לכתב-האישום. הסנגור נימק בקשתו בכך שלצורך חקירת בוחן העשן, הוא נדרש להבין את "מכלול האינטרסים והשיקולים הכלכליים המנחים את החברה הפרטית בעת שהמאשימה 'נעזרת' בשירותיה", כך לשון הבקשה. המאשימה התנגדה לבקשה, בנימוק כי החומר שהתבקש אינו בגדר "חומר חקירה", וכי הבקשה חסרת טענה קונקרטיית ואינה מציגה תשתית ראייתית, ולו ראשונית, בדבר הצורך בחומר המבוקש.

בסופה של דרך, בדיון שהתקיים לפניי במעמד הצדדים, חזרה בה ההגנה מבקשתה האמורה לאחר שבאת-כוח המאשימה הצהירה לפרוטוקול כי: "**לחברת טסט-ליין אין אינטרס כלכלי לתת דו"חות, כי התשלום הוא קבוע לחודש ולא קשור בתוצאות הבדיקות או במספר הדו"חות**" (פרוטוקול דיון מיום 1.5.2014 בע"ח 14-04-1459).

מסכת הראיות

4. מטעם התביעה העיד בוחן העשן, לאחר שההגנה ויתרה על עדותו של המומחה מטעם המאשימה. מטעם ההגנה העיד הנאשם לבדו. יוער כי לאחר שמיעת סיכומי הצדדים בעל-פה, אפשרתי לצדדים להשלים את טיעוניהם בכתב בנוגע למסגרת הנורמטיבית החלה על העניין. אפנה לבחון את העדויות והראיות שבתיק.

ראיות המאשימה

(א) חוות-דעת המומחה מטעם המאשימה

5. המאשימה הגישה לעיוני חוות-דעת מומחה לגבי בדיקת פליטת עשן מרכב דיזל בשיטת ההאצה החופשית. חוות-הדעת חתומה על-ידי מר אמיר זלצברג, מרכז תחום זיהום אוויר מכלי רכב במשרד להגנת הסביבה. אעיר כי חוות-הדעת הנדונה נושאת את התאריך 20.6.2010, קרי- תאריך שהינו כשנתיים וחצי לפני מועד עריכת הבדיקה ברכבו של הנאשם. לא מצאתי בכך פגם, בשים לב לכך שחוות-הדעת אינה מתייחסת לבדיקת עשן קונקרטי, אלא מפרטת באופן כללי לגבי הנזקים הנגרמים מזיהום אוויר מכלי רכב בכלל, ומרכבים בעלי מנוע דיזל בפרט; הגורמים העיקריים המשפיעים על פליטת עשן ברכבי דיזל; אופן ביצוע בדיקות זיהום אוויר בצד הדרך; המכשור שמשמש לצורך כך; וכן הכשרת בוחני העשן. בין היתר, צוין בחוות-הדעת כי: "**בדיקת העשן מרכבי דיזל על-ידי מפקחים בניידות המשרד להגנת הסביבה מתבצעת בהתאם לדירקטיבת האיחוד האירופאי EC/96/96 ובמכשירים המתאימים לדרישות המפורטות בדירקטיבה זו**". בהקשר זה, אציין כי חוות-הדעת מבוססת על ההנחיות הרלוונטיות החלות על העניין, והטעמים לכך יובאו בהמשך הדיון.

6. יודגש כי חוות-דעת המומחה מטעם המאשימה הוגשה בהסכמת הסנגור, שויתר על העדת המומחה. ההגנה לא הגישה חוות-דעת מומחה נוגדת מטעמה. המסקנה המתבקשת מכך היא כי כל האמור בחוות-דעתו של המומחה מטעם המאשימה מוסכם על ההגנה, ואינו שנוי במחלוקת.

(ב) עדותו של בוחן העשן והמסמכים שהוגשו באמצעותו

7. מטעם המאשימה העיד לפניי בוחן העשן, מר איאד ג'בר, שביצע בדיקת עשן באמצעות ניידת זיהום אוויר ברכבו של הנאשם. המאשימה הגישה באמצעות בוחן העשן שני מסמכים בכתב:

המסמך הראשון נושא את הכותרת: "דו"ח עבירה - זיהום אוויר מכלי רכב - צו סדר הדין הפלילי (ברירת משפט-זיהום אוויר מכלי רכב בדרך), התשס"א-2001". מסמך זה הוגש וסומן "ת/1" (להלן: דו"ח העבירה או הדו"ח). מדובר בדו"ח מודפס שהפרטים החסרים בו מולאו בכתב-יד. בוחן העשן אישר לפניי כי הוא זה שמילא את הדו"ח האמור בכתב-ידו. בחלק הנוגע לתגובת הנהג או התנהגותו, רשם בוחן העשן בכתב-ידו מפי הנאשם כדלקמן: "אין לי מה לומר. אני אלך לתקן. אני מבקש להתחשב". מיד לאחר מכן מופיעה חתימת הנאשם כנהג הרכב. בסוף הדו"ח מופיעים מלוא פרטיו של בוחן העשן.

המסמך השני נושא את הכותרת: "תוצאות מדידת זיהום אוויר מכלי רכב בדרך - על פי תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב בדרך), התשס"א-2001". מסמך זה הוגש אף הוא באמצעות בוחן העשן וסומן "ת/2" (להלן: טופס תוצאות הבדיקה או הטופס). בוחן העשן אישר לפניי כי הוא זה שערך את הבדיקה שתוצאותיה מופיעות בטופס. מעדותו עלה שהתוצאות של בדיקת העשן מוזנות באמצעות מחשב המצוי בניידת זיהום האוויר. וכך מופיעות בטופס ת/2 תוצאות הבדיקה שנערכה ברכבו של הנאשם:

סעיפי הבדיקה	דרישות התקן	מדוד	סטטוס
בדיקה 1	- עד 2.5	6.18	לקוי
בדיקה 2	- עד 2.5	6.15	לקוי
בדיקה 3	- עד 2.5	5.71	לקוי
K כהות עשן	- עד 2.5	6.01	לקוי

האצה חופשית

אלקטרוני

תחנת בדיקה: ניידת 8994

תוצאות הבדיקה: לקוי

איאד ג'בר 796

בעדותו לפניי, הסביר בוחן העשן כי סעיף הבדיקה בטבלה שכותרתו "K כהות עשן", מייצג את ממוצע כהות העשן בשלוש בדיקות העשן שנעשו לרכב. הערך הממוצע של שלוש הבדיקות שנערכו ברכבו של הנאשם, עמד על 6.01 יחידות בליעת אור למטר, כאשר דרישות התקן הן עד 2.5 יחידות בליעת אור למטר. מכאן שרכבו של הנאשם נמצא מזהם ברמה שהיא פי 2.5 מעל המותר.

צידו השני של הטופס כולל חלקים שבוחן העשן מילא בכתב-ידו. בין היתר, כולל הטופס חלק שכותרתו: "נוהל בדיקת זיהום אוויר מכלי רכב עם מנוע דיזל (על פי תקנות מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב בדרך), התשס"א-2001)". חלק זה בנוי ממשבצות המפרטות את שלבי בדיקת העשן לפי הנוהל החל על העניין. הטופס מורה לבוחן העשן הממלא אותו, לוודא את שלבי הבדיקה ולסמן לידם "V" לאחר שביצע אותם. בוחן העשן העיד לפניי כי הוא זה שסימן בכתב-ידו "V" ליד כל אחד משלבי של נוהל הבדיקה, וזאת לאחר שביצע את כל אחד מהשלבים (עמ' 5, ש' 8-9 לפרוטוקול).

8. מעדותו של בוחן העשן לפניי עלה כי הוא מועסק כבוחן רכב במכון הרישוי "סטט-ליין", ומשמש קרוב ל-6 שנים כבוחן-עשן מטעם המשרד להגנת הסביבה. בוחן העשן העיד כי הוא אינו זוכר את פרטי המקרה הספציפי (ראו למשל: עמ' 5, ש' 24 לפרוטוקול). עם זאת, העד השיב לשאלות בנוגע לבדיקת רכבו של הנאשם בהתאם לפרטים המופיעים בדו"ח העבירה ת/1 וכן בטופס תוצאות הבדיקה ת/2.

מדבריו של העד עלה כי ניידת זיהום אוויר יוצאת לשטח עם בוחן עשן ושטר ממשרתת ישראל. בשלב הראשון, השוטר ניגש לרכב הנבדק, מבקש מהנהג רישיון רכב ומעבירו לבוחן העשן. לטענת בוחן העשן, הוא בודק שרישיון הרכב בתוקף; מבקש מהנהג לכבות אורות ומזגן; פותח את מכסה המנוע כדי לוודא שאין נזילות שמן או סולר; שומע את המנוע כדי לוודא שאין רעשים מיוחדים כאשר הרכב מותנע; וניגש ללוח המכוונים של השעונים כדי לוודא ששום נורת אזהרה אינה דולקת. לדברי בוחן העשן, אם הכל תקין, הרי בשלב זה הוא בודק באמצעות ספוג מיוחד שאין בריחה של גזים מצינור הפליטה ושמערכת הפליטה תקינה. לאחר מכן, ניגש בוחן העשן למנוע, ובוחן את הטמפרטורה שלו באמצעות אקדח לייזר אינפרא אדום. מטרת הבדיקה היא למדוד את חום המנוע כדי לוודא שהמנוע נמצא בטמפרטורת עבודה, קרי- מעל 80 מעלות. בוחן העשן העיד כי רשם בטופס ת/2 את הספרות "92" ליד המשבצת שכותרתה מתחילה במילים "המנוע פועל בטמפרטורת עבודה...". על-בסיס רישום זה, העיד בוחן העשן כי טמפרטורת מנוע הרכב של הנאשם בעת בדיקת העשן היתה 92 מעלות. נוכח השאלות שהוצגו לו, הדגיש בוחן העשן מספר פעמים כי הסיפורה "92" נרשמה על-ידו בשטח, וזאת לאחר שבדק במכשיר הלייזר את טמפרטורת המנוע ברכבו של הנאשם (עמ' 9, ש' 20-24 לפרוטוקול).

לפי עדותו של בוחן העשן, עם סיום פעולות ההכנה האמורות, הוא מזין את פרטי הרכב במחשב של ניידת זיהום האוויר, ואז נכנס לתוכנה הממוחשבת בניידת כדי לערוך את בדיקת העשן. לאחר שהוא מוודא שהמנוע מצוי בטמפרטורת עבודה כאמור לעיל, ולאחר שהוא נותן לפחות שלוש לחיצות על דוושת הגז ב"פול גז" כדי לנקות את מערכת הפליטה ואת הצינור עצמו, הוא מחבר את מכשיר מדידת העשן של הניידת לצינור הפליטה של הרכב משם יוצאים הגזים. בוחן העשן העיד כי בשלב זה, הוא יושב בתא הנהג של הרכב ומבצע את הבדיקה. לדבריו, הבדיקה מתבצעת באמצעות שלוש לחיצות על דוושת הגז כאשר הרכב במקום ללא נסיעה ("סרק"), וכאשר נשמרת הפסקה קצרה בין כל לחיצה לזו הבאה אחריה. מכשיר בדיקת העשן מחובר בכבלים למחשב הנמצא בניידת זיהום האוויר, והמחשב הוא שרושם את תוצאות הבדיקה בכל אחת משלוש הלחיצות על דוושת הגז.

9. כפי שפורט בטבלה שהובאה בפיסקה 7 לעיל, במקרה דנן הערך הממוצע של כהות העשן בשלוש הבדיקות שבוצעו ברכבו של הנאשם, עמד על 6.01 יחידות בליעת אור למטר, כאשר דרישות התקן הן עד 2.5 יחידות למטר. לפי הסבריו של בוחן העשן, ככל שהערכים המספריים גבוהים יותר, הם מצביעים על עשן כהה יותר שהינו מזהם ורעיל לסביבה (עמ' 5, ש' 14 ואילך לפרוטוקול). עוד העיד בוחן העשן כי: **"במספר הזה (6.01-ד.כ.ל) ניתן לראות את העשן ויזואלית, אפילו בלי בדיקה של ניידת כי הוא עשן חזק מאד"** (עמ' 5, ש' 11 לפרוטוקול). יצוין כי עדות זו תואמת את האמור בחוות-דעת המומחה מטעם המאשימה שהוגשה בהסכמת ההגנה, בה נאמר כי: **"בערכי בליעת אור של מעל 2.5 יחידות למטר, ניתן להבחין בעשן שחור הנפלט ממפלט הרכב בעין בלתי מזוינת"** (ת/3, פסקה 5).

לשאלת באת-כוח המאשימה, הבהיר בוחן העשן כי מניסיונו יתכן שרכב ימצא כתקין במבחן רישוי שנתי, ולמרות זאת בחלוף זמן ימצא מזהם עקב סיבות אפשריות רבות כגון: חוסר בטיפולים ברכב, אי תקינות מזרקי הסולר, תדלוק שגוי בבנזין במקום בסולר, נזילת סולר ברכב, שאיפת אוויר ברכב דיזל שמובילה לשריפה לא תקינה של הסולר ועוד

(עמ' 6 לפרוטוקול). עדות זו אף היא תואמת במלואה את האמור בחוות-דעת המומחה מטעם המאשימה שהוגשה בהסכמת ההגנה (ת/3, פיסקה 4).

10. בחקירתו הנגדית, השיב בוחן העשן כי לפני שהוא יוצא עם ניידת זיהום האוויר בפתחו של יום עבודה, הוא דואג לנקות את מכשיר בדיקת העשן וכן דואג לאפס אותו (עמ' 8, 9 לפרוטוקול). לשאלת הסנגור, השיב העד כי מכון התקנים הוא זה שמבצע את הכיול למכשיר (עמ' 9 לפרוטוקול). תשובה זו תואמת את האמור בחוות-דעת המומחה מטעם המאשימה שהוגשה בהסכמת ההגנה, לפיה: **"מכשירי הבדיקה נשלחים לכיול במכון התקנים פעמיים בשנה"** (ת/3, פיסקה 5).

(ג) אמינותו של בוחן העשן

11. באופן כללי, אומר כי עדותו של בוחן העשן הותירה רושם רציני ואמין. מדובר בבוחן עשן מנוסה בתפקידו. בוחן העשן העיד בכנות כי אינו זוכר את פרטי המקרה הספציפי. הדבר מובן לגמרי, בשים לב לכך שמדובר בבדיקת עשן שגרתית שכמוה ביצע בוחן העשן עשרות פעמים ביום, ומאז ביצועה ועד מתן העדות בבית-המשפט חלפה כשנה וחצי. בוחן העשן העיד בפירוט על שלבי בדיקות העשן שהוא מבצע באופן כללי, וכן הוסיף והעיד על נתוני בדיקת העשן שנערכה ברכבו של הנאשם ותוצאותיה, וזאת בהתאם לפרטים שנרשמו בזמן אמת בדו"ח העבירה ת/1 ובטופס תוצאות הבדיקה ת/2. העד הקפיד לדייק בפרטי עדותו, והשיב ביושר כאשר לא זכר דבר שנשאל עליו, או כאשר נדרש להסביר מדוע רשם באופן כזה או אחר פרט במסמכים שמילא. תשובותיו של בוחן העשן לגבי שלבי בדיקת העשן שביצע ברכבו של הנאשם, משמעות תוצאותיה והמכשור בו עשה שימוש, תאמו פרטים כלליים שהובאו בחוות-דעת המומחה מטעם המאשימה, שההגנה לא חלקה על תוכנה. זאת ועוד; בוחן העשן השיב לשאלת באת-כוח המאשימה כי אין לו כל אינטרס אישי במתן דו"חות, וכי הוא לא מקבל פרמיות, בונוסים או תוספת משכורת לפי תוצאות הבדיקות שהוא עורך (עמ' 5-6 לפרוטוקול). כפי שיפורט בהמשך הדיון, לא נמצא לי בסיס לפקפק באמינות תשובה זו.

12. הסנגור טען כי עדותו של בוחן העשן אינה אמינה, בין היתר מאחר שבוחן העשן לא זכר לומר היכן העמיד את ניידת זיהום האוויר ברחוב דוכיפת, שם בוצעה בדיקת העשן ברכבו של הנאשם. בעניין זה, הסביר בוחן העשן בעדותו כי אינו זוכר מה היה מיקומה המדויק של ניידת זיהום האוויר ברחוב הרלוונטי, שכן מזה כשנה הוא אינו משמש כבוחן עשן בניידות זיהום אוויר, בהיותו מועסק במכון הרישוי בתפקיד אחר (עמ' 6 לפרוטוקול). בנסיבות אלה, אני סבורה כי הסברו של העד מדוע אינו זוכר את מיקומה הספציפי של הניידת הוא סביר. אין בתשובה האמורה שנתן העד כדי לקעקע את אמינות עדותו, אלא להפך- יש בה כדי להצביע על כך שהעד השתדל לדייק בדבריו, ולא השיב לשאלות שלא זכר את התשובה לגביהן.

יוער כי הסנגור הוסיף והעלה בסיכומיו טענות כנגד הסמכתו והכשרתו של בוחן העשן ואף כנגד יושרתו. אומר מיד כי לא מצאתי בסיס לטענות אלה, והנימוקים לכך יובאו בהמשך הדברים.

ראיות ההגנה

13. הנאשם העיד כי בבוקר המצוין בכתב-האישום, הורה לו שוטר לעצור בצד הכביש. השוטר בדק את מסמכיו.

הוסבר לנאשם כי על רכבו לעבור בדיקה שגרתית של עשן. בוחן העשן חיבר את צינור המכשיר לצינור הפליטה של הרכב, וביקש מהנאשם ללחוץ על דוושת הגז מספר פעמים. הנאשם טען כי הוא זה שלחץ על דוושת הגז לבקשת בוחן העשן, וכן העיד כי בשום שלב לא פתח את מכסה המנוע של הרכב. לאחר עריכת הבדיקה, בוחן העשן ציין בפני הנאשם כי רכבו נמצא מזהם, וכי הוא יקבל הודעת תשלום קנס בדואר. הנאשם קיבל לידיו עותק לא חתום של טופס תוצאות הבדיקה ת/2. הנאשם העיד כי שאל את בוחן העשן: **"מה אני יכול לעשות עם זה"**. לפי הנטען, בוחן העשן רשם לו מספר טלפון על צידו האחר של טופס תוצאות הבדיקה (נ/2), ואמר לנאשם לטלפן לשם, **"והם יגידו לי מה לעשות עם הזיהום ואיך לטפל באוטו..."** (עמ' 12 לפרוטוקול).

הנאשם טען כי לפני בדיקת העשן וגם אחריה, הוא לא הבחין בשום עשן שחור נפלט מרכבו. לדברי הנאשם, לאחר ביצוע בדיקת העשן הנדונה, הוא התייעץ עם חבר (שהנאשם אישר כי אינו מכונאי רכב ואינו עוסק בתחום), והלה אמר לו שלא כדאי לבצע בדיקה חוזרת שכן: **"...גם אם אבצע בדיקה אני אשלם כסף לבדיקה נוספת, ודבר שני תמיד יוכלו להגיד לי שטיפולתי ברכב ולכן הבדיקה שאני ערכתי לא אמינה"** (עמ' 14 לפרוטוקול).

הנאשם העיד כי לאחר שקיבל לידיו את תוצאות בדיקת העשן, לא פנה לתקן את רכבו. לשאלת באת-כוח המאשימה, אישר הנאשם כי בסמוך לאחר עריכת בדיקת העשן הוא השיב לבודק העשן כי יתקן את הרכב (כך נכתב בדו"ח העבירה ת/1 שהנאשם חתם עליו). עם זאת, לטענת הנאשם: **"מדובר בתשובה שנתתי בזמן התוצאה כאזרח שומר חוק ואפילו די מפוחד כי קיבלתי דו"ח. אחרי זה הבנתי שהאוטו שלי בכלל לא זיהם. התייעצתי עם החבר, לא ראיתי עשן שחור ולכן הבנתי שהרכב שלי לא זיהם"** (עמ' 14 לפרוטוקול).

במסגרת עדותו, ציין הנאשם כי בעת עריכתה של בדיקת העשן ברכבו, לא ידע שבוחן העשן הוא עובד של חברת "טסט-ליין" והבין זאת רק בדיעבד. מאחר שלטענת הנאשם, בוחן העשן מסר לו מספר טלפון של מכון הרישוי "טסט-ליין", הרי: **"...אני יצאתי עם תחושה שיש לו (לבוחן העשן-ד.כ.ל) אינטרס שאלך לטסט-ליין"** (עמ' 13 לפרוטוקול). בהמשך לכך, הנאשם הוסיף: **"עם התחושה שיש לי שהבדיקה היתה לא אמינה והיה פה אינטרס של הבוחן שאני אגיע למקום ספציפי לתקן את האוטו, היות והבדיקה איבדה את כל האמינות שלה, אז החלטתי להישפט על זה. אני יודע שהרכב שלי לא זיהם"** (עמ' 15 לפרוטוקול). עוד טען הנאשם: **"לא רציתי לבזבז כסף על בדיקה שלא ידעתי כמה היא עולה. מה שעשיתי זה לשלוח מכתב להישפט..."** (עמ' 15 לפרוטוקול).

14. באופן כללי, התרשמתי כי הנאשם הביא את דבריו לפניי מתוך תחושה פנימית-סובייקטיבית כי תוצאות בדיקת העשן שנערכה לו היו שגויות. לזכותו של הנאשם יאמר כי הוא השיב תשובות ששיקפו את האמת בעיניו, וזאת אף כאשר הפרטים שמסר לא פעלו לטובתו. יחד עם זאת, אני סבורה כי אין בעדות הנאשם כדי לעודד ספק סביר בתזה המפלילה, ואף יש בדברי הנאשם כדי לבסס את קיומו של היסוד הנפשי הנדרש בעבירה. בטרם אבהיר טעמי לכך, אעמוד על המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית להכרעה.

המסגרת הנורמטיבית

15. סעיפים 3 ו-63(א)(1) לחוק אוויר נקי קובעים כדלקמן:

3. איסור זיהום אוויר חזק או בלתי סביר

עמוד 6

(א) לא יגרום אדם לזיהום אוויר חזק או בלתי סביר.
(ב) בלי לגרוע בכלליות האמור בסעיף קטן (א), יראו זיהום כחזק או כבלתי סביר, בין השאר, כל אחד מאלה:

(1) חריגה מערכי סביבה שנקבעו לפי סעיף 6(א)(2);

(2) פליטת מזהם לאוויר בניגוד להוראות חוק זה.

63. עונשין

(א) העושה אחד מאלה, דינו מאסר שנתיים או קנס פי שלושה מהקנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, ואם נעברה העבירה על ידי תאגיד - קנס פי שישה מהקנס האמור בסעיף 61(א)(4) לחוק האמור:

(1) גורם זיהום אוויר חזק או בלתי סביר, בניגוד להוראות סעיף 3.

"...

התקנות הרלוונטיות החלות על המקרה דנן הינן **תקנות למניעת מפגעים (זיהום אוויר מכלי רכב בדרך)**, **התשס"א-2001** (להלן: תקנות למניעת מפגעים). אמנם, תקנות אלה הותקנו טרם חקיקתו של חוק אוויר נקי. עם זאת, בהתאם להוראתו המפורשת של סעיף 96 לחוק הנ"ל, יש לראותן כאילו הותקנו לפי אותו חוק. ודוק, התקנות האמורות בוטלו מאוחר יותר על-ידי תקנות אוויר נקי (זיהום אוויר מכלי רכב בדרך), התשע"ב-2012 (להלן: תקנות אוויר נקי). עם זאת, ביטולן של תקנות למניעת מפגעים נכנס לתוקף רק ביום 1.9.2013 (ראו: תקנה 10 לתקנות אוויר נקי). מאחר שבדיקת העשן נשוא כתב-האישום בוצעה ביום 11.10.2012, הרי התקנות למניעת מפגעים הן התקנות שהיו בתוקף במועד הרלוונטי. ואמנם, דו"ח העבירה ת/ 1 וטופס תוצאות הבדיקה ת/ 2, מציינים בבירור כי ניתנו מכוח התקנות הנ"ל.

תקנה 4(ב)(2) ותקנה 6 לתקנות למניעת מפגעים קובעות כדלקמן:

4. איסור זיהום אוויר חזק או בלתי סביר

(א) לא יגרום אדם לזיהום אוויר חזק או בלתי סביר.

(ב) לענין תקנות אלה זיהום אוויר בלתי סביר מרכב הוא כל אחד מאלה:

(1) ...

(2) בבדיקת האצה חופשית, ערך בליעת האור של עשן הנפלט מצינור פליטה של רכב שברישיון הרכב שלו בסעיף סוג דלק מופיע "דיזל טורבו", עולה על 3.0 יחידות למטר...; בכל רכב אחר המונע במנוע דיזל, עולה על 2.5 יחידות למטר ..."
(ההדגשה אינה במקור-ד.כ.ל)

6. בדיקת פליטת עשן מרכב דיזל

בדיקת ערך בליעת האור של העשן תבוצע בשיטת האצה חופשית על פי הנחיית הקהיליה האירופית EC/96/96, ובמכשור בהתאם להנחיה האמורה, שאישרה מעבדה מוסמכת.
(ההדגשה אינה במקור-ד.כ.ל)

הוכחת היסוד העובדתי

16. לאחר שבחנתי את מלוא חומר הראיות בראי המסגרת הנורמטיבית החלה על העניין, באתי למסקנה כי הוכח מעבר לספק סביר כי רכבו של הנאשם גרם לזיהום אוויר בלתי סביר במועד המצוין בכתב-האישום. מטעמים עליהם

עמדתי בפיסקה 11 לעיל, עדות בוחן העשן הותירה רושם אמין ומשכנע. מעדותו של בוחן העשן, בשילוב עם האמור בחוות-דעת המומחה מטעם המאשימה (ת/ 3) אשר ההגנה לא חלקה על תוכנה, מתבקשת המסקנה כי בדיקת העשן ברכבו של הנאשם בוצעה כדין, בהתאם לכללים החלים על העניין. כאמור, רכבו של הנאשם נמצא מזהם בכל שלוש הבדיקות, כאשר ממוצע תוצאות שלוש הבדיקות ברכב היה פי 2.5 מעל למותר.

17. ההגנה העלתה מספר טענות כנגד אופן ביצוע בדיקת העשן שנערכה ברכבו של הנאשם וכנגד תקינות שלבי הבדיקה. ראשית, הנאשם טען בעדותו לפניי כי בוחן העשן לא פתח את מכסה המנוע של רכבו כדי למדוד את חום המנוע. מנגד, בוחן העשן העיד כי בדק את חום מנוע הרכב של הנאשם באמצעות אקדח לייזר אינפרא אדום, ומצא שטמפרטורת המנוע היתה 92 מעלות. חיזוק לעדות בוחן העשן בעניין זה ניתן למצוא בטופס תוצאות הבדיקה ת/ 2, שם נרשמו הספרות "92" ליד משבצת טמפרטורת המנוע. כפי שצוין בפיסקה 8 לעיל, בוחן העשן העיד בבירור כי מדובר בכתב-ידו וכי הוא רשם את הטמפרטורה האמורה בשטח לאחר שבדק את חום המנוע של הרכב. לא מצאתי יסוד לפקפק בכך. ודוק, טענת הסנגור בסיכומיו בעל-פה לפיה הספרות "92" הוספו לטופס תוצאות הבדיקה בדיעבד במשרדי המאשימה, הינה טענה מקוממת המטילה דופי חמור בגורמי התביעה ללא כל בסיס לכך (עמ' 17, ש' 29; עמ' 18, ש' 10-11 לפרוטוקול).

שנית, הסנגור ציין בסיכומיו בעל-פה כי אחד משלבי הבדיקה שיש לוודא את ביצועם לפי האמור בטופס תוצאות הבדיקה ת/ 2, הינו: "**המנוע פועל בסיבובי סרק ובסיבובים גבוהים לפי נוהל הבדיקה (מתועד בדף הבדיקה)**". אין חולק כי בטופס תוצאות הבדיקה ת/ 2 סימן בוחן העשן "V" ליד המשבצת האמורה, אך אין בנמצא פירוט אודותיה (עמ' 9, ש' 17-18 לפרוטוקול). יחד עם זאת, כבר בחקירתו הראשית ציין בוחן העשן כי בדיקת העשן נערכת תמיד כאשר הרכב עומד במקום ללא נסיעה (בהילוך "סרק"). אין מחלוקת כי רכבו של הנאשם היה אמנם במצב עמידה בעת הבדיקה. זאת ועוד; בחקירה חוזרת הבהיר בוחן העשן כי באופן קבוע, כל אחת משלוש הלחיצות שלו על דוושת הגז, מתבצעת בהדרגה עד סוף המהירות המרבית המותרת, וזאת לפי הוראות היצרן (עמ' 10, ש' 16 לפרוטוקול). יוער כי עדות בוחן העשן תואמת את חוות-דעת המומחה מטעם המאשימה, שהוגשה בהסכמת ההגנה, שם נאמר כי בדיקת העשן מבוצעת: "**...כאשר תיבת ההילוכים משולבת בהילוך סרק ודוושת התאוצה לחוצה במלואה**" (ת/ 3, פיסקה 5). יוער כי גם מהנוהל שהגישה לעיוני ההגנה (נ/ 7) ואשר אליו אתייחס להלן, עולה כי בעת ביצוע בדיקות זיהום אוויר, ניתן לבצע הערכת סל"ד (סיבובים לדקה) של מנוע הרכב הנבדק בזאת באופן ויזואלי באמצעות לוח המכוונים (שם, בפיסקה 5). בהתחשב בכל אלה, שוכנעתי כי לא נפל פגם בביצוע הבדיקה כפי שהעיד עליה בוחן העשן.

שלישית, הנאשם טען לראשונה בעדותו לפניי כי בעת בדיקת העשן הוא נותר יושב בכסא הנהג של הרכב, וכי הוא זה שלחץ על דוושת הגז ולא בוחן העשן. מנגד, בוחן העשן העיד כי הוא זה שנוהג ללחוץ על דוושת הגז בעת ביצוע בדיקות עשן, ואף תיאר את שלבי הלחיצות על הגז ואופן ביצוען. בהקשר זה, אני רואה לציין כי הנאשם נמנע מלהעלות בשלב המענה לאישום את טענתו לפיה הוא זה שלחץ על דוושת הגז. גם בחקירה הנגדית בחר הסנגור שלא לשאול את בוחן העשן, ולו שאלה אחת, בנוגע לטענה כי הנאשם הוא אשר לחץ על דוושת הגז בעת בדיקת העשן. אף אם בוחן העשן ציין בעדותו כי פרטי המקרה הספציפי אינם זכורים לו, מן הראוי היה לאפשר לו להתמודד עם טענת ההגנה בעניין. מאחר שבוחן העשן לא נשאל על כך מאומה, ממילא לא היה באפשרותו להציג גרסה מטעמו בשאלות רלוונטיות כגון: האם ישנם מקרים בהם הוא נהוג לבקש מהנהג ללחוץ על דוושת הגז בעת ביצוע בדיקת העשן, אם לאו; ואם כן - האם וכיצד הוא מוודא שהלחיצה על דוושת הגז נעשית באופן תקין. כידוע, להעדרה של חקירה נגדית בסוגיה שנויה במחלוקת, קיימת משמעות ראייתית. משבוחן העשן לא נשאל כלל בחקירתו הנגדית אודות הטענה לפיה הנאשם הוא זה שלחץ על דוושת הגז בעת בדיקת העשן, כי אז פועל הדבר כנגד אמינות הגרסה הנגדית של ההגנה. ובלשונו של כב'

השופט (כתוארו אז) שמגר: "אמנם מובן הוא כי לא ניתן להשתית הרשעתו של נאשם רק על טיב החקירה בה נחקרו העדים המעידים נגדו, אולם העדר החקירה...יש בה כדי לפגום באמינות גרסתה הנגדית של הסנגוריה מאחר ולא הועמדה במבחן החקירה של מי שנוגע בדבר במישורין" (ע"פ 875/76 בור נ' מדינת ישראל, פ"ד לא(2) 792, 785 (1977)).

בהתחשב בכל אלה, מסקנתי היא כי הוכח כדבעי כי בדיקת העשן שנערכה ברכבו של הנאשם, היתה תקינה ושליביה בוצעו כדיון.

18. אוסיף ואומר כי ההגנה הציגה לפניי ראיה לפיה רכבו של הנאשם עבר בהצלחה מבחן רישוי ("טסט") כארבעה חודשים לפני בדיקת העשן נשוא כתב-האישום (נ/6). ראיה זו אין בה כדי לעורר ספק סביר בתזה המפלילה. זאת מאחר שיתכן כי בין מועד מבחן הרישוי לבין מועד בדיקת העשן, חלו ברכב תקלות טכניות או מכאניות שגרמו לכך שהרכב הפך למזהם. גם העובדה שהרכב עבר בהצלחה מבחן רישוי כשישה חודשים לאחר בדיקת העשן (נ/5), אינה מוכיחה דבר לגבי מצבו של הרכב במועד האירוע עצמו. כך במיוחד, בשים לב לעובדה שהנאשם לא שלל בעדותו לפניי כי לפני שהרכב עבר בהצלחה את מבחן הרישוי האמור, הוא עבר טיפול שכלל החלפת שמן מנוע (דבר שיכול להביא לתיקון גורמים מזהמים) (עמ' 15 לפרוטוקול).

19. למען שלמות התמונה, אזכיר כי הנאשם טען בעדותו כי יום לאחר בדיקת העשן, הוא וחברו (שלא נקרא לעדות מטעם ההגנה) בחנו באמצעות המראה האחורית של הרכב וכן מבחוץ האם ניתן להבחין בפליטת עשן שחור מהרכב בעת נסיעה. לטענת הנאשם, הם לא הבחינו בעשן שחור חריג, ולפיכך מסקנת הנאשם היתה שרכבו לא זיהם. אין לקבל דרך הילוך זו. עדות כללית של נאשם לפיה לא הבחין בעשן שחור כאשר נהג ברכב, אין די בה כדי להתמודד עם תוצאות בדיקה של ניידת זיהום אוויר שנערכה כדיון. הדרך בה היה על הנאשם ללכת בה, היא לגשת למכון רישוי מוסמך בסמוך ככל הניתן לבדיקת העשן שנערכה ברכבו (רצוי עד מספר שעות לאחר עריכת הבדיקה), ולבצע בדיקת עשן חוזרת. לו היה הנאשם עושה זאת ומציג תוצאה תקינה של בדיקת עשן ממכון רישוי מוסמך שבוצעה במועד סמוך לאחר בדיקת העשן של הניידת, היה אפשר לקבוע כי תוצאות בדיקת העשן שביצעה ניידת זיהום האוויר שגויות וכי לא היה מקום לחיוב בקנס. (אגב, במצב כזה אף סביר שנאשם שביקש להישפט יעתור לקבלת החזר הוצאות מהמאשימה, בגין כך שנשא בעלות בדיקת עשן חוזרת מטעמו). כל אלה לא נעשו במקרה שלפנינו. הנאשם בחר להתעלם מתוצאת בדיקת העשן של ניידת זיהום האוויר, לא הלך לבחון את רכבו במכון רישוי מוסמך, ומעדותו אף עלה בבירור כי לא טיפל ברכב בצורה כלשהיא לאחר שנמצא שרכבו מזהם.

20. הסנגור העלה בסיכומיו בעל-פה נימוקים נוספים מדוע לשיטתו לא הוכח מעבר לספק סביר כי רכבו של הנאשם גרם לזיהום אוויר בלתי סביר: ראשית, טען הסנגור להעדר התאמה בין הנהלים לפיהם בוצעה בדיקת העשן לבין הנורמה החלה על העניין. שנית, העלה הסנגור טענות כנגד תקינות המכשירים באמצעותם בוצעה בדיקת העשן וכיולם. שלישית, הועלו טענות כנגד הסמכת בוחן העשן והכשרתו. ורביעית, ההגנה העלתה טענות כנגד יושרתו של בוחן העשן וכנגד האובייקטיביות של בדיקת העשן שביצע. (יוער כי הסנגור העלה בסיכומיו בעל-פה גם טענות כנגד אופן ביצוע בדיקת העשן ותקינותה, אולם לטענות אלה כבר התייחסתי בפסקה 17 לעיל). אתייחס בקצרה לטענותיו הנותרות של הסנגור לפי סדרן.

21. בכל הנוגע לטענת הסנגור להעדר התאמה בין הנהלים לפיהם בוצעה בדיקת העשן לבין הנורמה החלה על

העניין - הסנגור טען בסיכומיו כי חוות-דעת המומחה מטעם המאשימה (ת/3) מתבססת על הנחיית האיחוד האירופאי EC/96/96, בעוד שלטענתו הנחיית האיחוד האירופאי החלה על העניין היא EC/40/2009. בנוסף, טען הסנגור כי שלבי הבדיקה עליהם העיד בוחן העשן, אינם תואמים בעניינים מסוימים את האמור בנוהל שהגיש לעיוני וכותרתו: "בדיקת זיהום אוויר מרכב במכוני הרישוי לפי סעיף 5 לתקנות אוויר נקי (זיהום אוויר מכלי רכב), התשע"ב-2012" (הנוהל הוגש וסומן "נ/7"). בהתחשב בכך, טען הסנגור כי בדיקת העשן שנערכה ברכבו של הנאשם לא היתה כדין, שכן לא הוכח שבוצעה בהתאם לכללים החלים על העניין.

טענות אלה דינן להידחות. ראשית, טיעוני הסנגור בעניין תחולתה של הנחיית האיחוד האירופאי EC/40/2009, מתבססות על תקנות אוויר נקי. דא עקא, תקנות אלה טרם נכנסו לתוקפן בעת ביצוע העבירה. כמוסבר בפסקה 15 לעיל, התקנות שחלו בעת הרלוונטית לכתב-האישום היו התקנות למניעת מפגעים. בהתאם לתקנה 6 לתקנות הנ"ל שנוסחן הובא לעיל, הנחיית האיחוד האירופאי החלה על העניין היא EC/96/96. ואכן, חוות-דעתו של המומחה מטעם המאשימה מפנה להנחיה זו ומתבססת עליה.

שנית, נראה כי הפנייתו של הסנגור לנוהל שסומן "נ/7" מקורה בשגגה, שכן מדובר בנוהל שבכותרתו נאמר במפורש כי הוא חל על בדיקת זיהום אוויר מרכב במכוני רישוי (בעוד שבענייננו מדובר בבדיקת כלי רכב בדרך). זאת ועוד; הנוהל נ/7 אליו הפנה הסנגור, מציין במפורש כי הוא הותקן מכוח תקנה 5 לתקנות אוויר נקי, בעוד שבענייננו חלות התקנות למניעת מפגעים.

שלישית, למען שלמות התמונה אני רואה לציין כי תקנות אוויר נקי המאוחרות יותר, הותירו את דרישות התקן לגבי ערכי בליעת האור בבדיקת האצה חופשית לגבי רכבי דיזל, ללא שינוי ביחס לתקנות למניעת מפגעים (ראו: תקנה 3(ב)(1) לתקנות אוויר נקי, בשילוב עם תקנה 2(ב)(2) לתקנות אוויר נקי (זיהום אוויר מכלי רכב), התשע"ב-2012). על רקע זה, ברי מדוע לא עוררה ההגנה כל טענה לפי סעיף 5 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין).

המסקנה המתבקשת מכל אלה היא כי יש לדחות את טענות הסנגור כנגד תקפות ממצאי בדיקת העשן, ככל שהן מתבססות על תקנות או נהלים שהם חסרי תחולה בנסיבות המקרה דנן.

22. אשר לטענות הסנגור כנגד תקינות מכשירי בדיקת העשן וכיולם - הסנגור נמנע מלהעלות במסגרת בקשות מקדמיות וכן במסגרת מתן תשובתו לאישום, טענות כנגד תקינותם ו/או כיולם של המכשירים ששימשו לצורך עריכת בדיקת העשן ברכבו של הנאשם. בחוות-דעת המומחה מטעם המאשימה (ת/3) צוין במפורש כי מכשירי הבדיקה נשלחים לכיול במכון התקנים פעמיים בשנה (שם, בפסקה 5). הסנגור ויתר על עדותו של המומחה מטעם המאשימה, ובכך הסכים לאמור בחוות-דעתו. הסנגור לא עתר מראש או בדיעבד להצגת מסמכי כיול של מכשירי ניידת זיהום האוויר ששימשה לצורך עריכת בדיקת העשן ברכבו של הנאשם. משכך, אין בכוחה של ההגנה להלין על בוחן העשן שהשיב לסנגור בחקירה נגדית, כי אינו יכול להציג את מסמכי הכיול באולם הדיונים שכן הם נמצאים בניידת זיהום האוויר (עמ' 9, ש' 8 לפרוטוקול). בנסיבות אלה, טענה סתמית של ההגנה לפיה המכשירים לא היו מכיילים, אין בה כדי לעורר ספק סביר בעניין.

23. בכל הנוגע לטענות הסנגור כנגד הסמכת בוחן העשן והכשרתו - הסנגור חקר את בוחן העשן על כך שבחומת המופיעה על-גבי דו"ח העבירה ת/1, וכן על-גבי טופס תוצאות הבדיקה ת/2, נרשם כי מספר העובד של העד כבוחן

עשן הוא "79" במקום "796". מכך ביקש הסנגור ללמוד כי אין לעד תעודת בוחן. על כך השיב העד כי ככל הנראה מדובר בתקלה טכנית של החותמת, ובלשונו: "**אולי החותמת לא סימנה את כל המספר וחסרה הסיפרה 6**" (עמ' 7, ש' 21 לפרוטוקול). אעיר כי בחלקים שבוחן העשן מילא בכתב-ידו, הוא רשם שמספר העובד שלו הוא: "796" (ת/ 1, פיסקה 9). מכל מקום, בוחן העשן הגיע למתן עדות לפניו כאשר הוא עונד על חולצתו תג של בוחן עשן, ועליו שמו ומספר בוחן "796". לשאלת הסנגור, הסביר העד כי תעודת בוחן העשן המוסמך שהוא מחזיק בה, נמצאת במכון הרישוי ומסיבה זו אינו יכול להציגה באולם הדיונים (עמ' 7 לפרוטוקול). מאחר שהסנגור לא העלה בתשובתו לאישום טענה כנגד הסמכתו של בוחן העשן, ומאחר שהסנגור לא הגיש בקשה מתאימה שתכליתה בחינת תעודת ההסמכה של בוחן העשן, הרי גם בהקשר זה אין לקבל טענה סתמית של ההגנה לפיה בוחן העשן אינו מוסמך. כך במיוחד, בשים לב לקיומן של אינדיקציות נוגדות בתיק.

הסנגור הוסיף וטען כי בוחן העשן לא עבר רענונים מקצועיים כנדרש לפי חוות-דעת המומחה מטעם המאשימה (ת/ 3). אין בידי לקבל טענה זו, בשים לב לכך שבוחן העשן העיד כי כל תקנה חדשה שמתקבלת מועברת אל בוחני העשן בכתב; כי בחודש הבא הוא צפוי לרענון; וכי מדי פעם יש כנס בו המשרד לאיכות הסביבה מעדכן את בוחני העשן על חידושים בתחום (עמ' 7, 8, 10 לפרוטוקול).

24. אשר לטענות ההגנה כנגד יושרתו של בוחן העשן וכנגד האובייקטיביות של בדיקת העשן שביצע - כפי שצוין בפסקה 13 לעיל, הנאשם העיד לפניו כי לאחר שהרכב שלו נמצא מזהם, הנאשם שאל את בוחן העשן בסיום הבדיקה מה הוא יכול לעשות. בתגובה, בוחן העשן רשם לו מספר טלפון שבדיעבד התברר כי הוא שייך למכון הרישוי "טסט-ליין", ואמר לנאשם לצלצל לשם כדי שיגידו לו: "**מה לעשות עם הזיהום ואיך לטפל באוטו...**" (עמ' 12 לפרוטוקול). בדיעבד התברר לנאשם כי בוחן העשן הוא עובד של מכון "טסט-ליין". לטענת הנאשם, יש בהתנהלות המתוארת של בוחן העשן כדי ללמד כי היה לו אינטרס בתוצאות בדיקת העשן, באופן המקרקע את אובייקטיביות הבדיקה ואת אמינות תוצאותיה.

לאחר בחינת מכלול חומר הראיות בתיק, אני סבורה כי מדובר בטענה ספקולטיבית שלא הוכחה, ולו במקצת: ראשית, תזת ההגנה בדבר ניגוד אינטרסים מצד בוחן העשן, הועלתה לראשונה בשלב מתן עדותו של הנאשם במשפט. קודם לכן, בחר הסנגור שלא לחקור נגדית את בוחן העשן כלל אודות הטענה לפיה פעל בניגוד אינטרסים. כל שעשה הסנגור הוא לבקש מבוחן העשן לכתוב בכתב-ידו ספרות על-גבי דף נייר ריק. לאחר מכן, שאל הסנגור את בוחן העשן האם הוא מזהה את כתב-ידו במסמך שלא ניתן לבוחן העשן כל הסבר לגבי טיבו. בוחן העשן השיב שכתב-היד דומה לכתב-ידו, אך הוא אינו זוכר אם מדובר ברישום שהוא ערך (עמ' 7 לפרוטוקול). בכך תמה חקירתו הנגדית של בוחן העשן בסוגיה הנדונה. רק בדיעבד, לאחר שמיעת עדות הנאשם, התברר כי מדובר בדף שלפי טענת ההגנה, בוחן העשן רשם על-גביו את מספר הטלפון של מכון "טסט-ליין" עבור הנאשם (נ/ 2), וכי עקב כך גרסת ההגנה היא כי בוחן העשן פעל בניגוד אינטרסים. ודוק, גם אם בוחן העשן העיד כי אינו זוכר את פרטי המקרה הספציפי, וגם אם העיד כי אינו זוכר האמנם הספרות בדף הנייר שהציג לו הסנגור נרשמו על-ידו, היה מקום לנסות לרענן את זכרונו של העד לגבי השיחה עליה העיד הנאשם בשלב מאוחר יותר במשפט. עוד היה מקום לעמת את בוחן העשן עם תזת ניגוד האינטרסים בה מחזיקה ההגנה, ולאפשר לו להציג גרסה בעניין זה. בהעדר חקירה נגדית בנושא, נמנעה מהעד כל אפשרות להתייחס לשאלה האמנם נתן את מספר הטלפון של מכון הרישוי לנאשם ומהי הסיבה לכך. בכך גם נמנעה האפשרות לברר האם קיים הסבר תמים להתנהלות הנטענת של בוחן הרישוי, אם לאו. הצורך בחקירה נגדית מהסוג האמור מתחזק בנסיבות העניין, בשים לב לכך שעסקינן בטענת הגנה שלכאורה מטילה דופי ביושרתו של בוחן העשן ו/או של מכון הרישוי בו מדובר. העדרה של חקירה נגדית בולט במיוחד, בהתחשב בכך שבוחן העשן השיב במפורש לשאלת באת-כוח המאשימה

בחקירה ראשית, כי אין לו אינטרס אישי בתוצאות בדיקות העשן שהוא עורך או במתן דו"חות (עמ' 5-6 לפרוטוקול). זאת ועוד; אזכיר כי במסגרת דיון בבקשה מקדמית שהגיש הסנגור, הצהירה באת-כוח המאשימה לפרוטוקול כי התשלום למכון הרישוי "טסט-ליין" בגין ביצוע בדיקות עשן מטעם המשרד להגנת הסביבה הוא קבוע לחודש, ולא קשור בתוצאות הבדיקות או במספר הדו"חות (ראו: בפסקה 3 לעיל). הסנגור בחר להימנע כליל מלחקור נגדית את בוחן העשן במכלול העניינים שצוינו, על-אף שבית-המשפט ראה להסב את תשומת ליבו למשמעות הדבר (עמ' 11 לפרוטוקול). אין לי אלא לשוב ולומר כי העדר חקירה נגדית בשאלה שנויה במחלוקת, הינה בעלת משמעות ראייתית הפועלת כנגד הצד שנמנע מעריכתה (ראו: הציטוט והאסמכתא המובאים בסוף פסקה 17 לעיל).

שנית, לגופם של דברים- מגרסת הנאשם עצמו עלה כי הוא פנה מיוזמתו לבוחן העשן כדי לברר היכן ניתן לתקן את הרכב. לדברי הנאשם: "**אני זה ששאלתי אותו איפה אפשר לתקן את האוטו ואז הוא נתן לי את המספר, כנראה כדי שאני אתקן שם**" (עמ' 13 לפרוטוקול). בשום שלב לא טען הנאשם לפניי כי בוחן העשן הנחה אותו לתקן את רכבו דווקא במכון "טסט-ליין", או כי הובטח לו דבר-מה אם יעשה כן. להפך; בחינת עדותו של הנאשם מלמדת כי גם לפי גרסתו, בוחן העשן לא ביקש ממנו לתקן את רכבו במכון "טסט-ליין" דווקא, אלא מדובר במסקנה שהנאשם הסיק בעצמו מדבריו של בוחן העשן. יתרה מזאת; הנאשם העיד פעם אחר פעם כי טענתו לפיה לבוחן העשן היה אינטרס בתוצאות בדיקת העשן שנערכה ברכבו, היא בגדר "**תחושה**". הנאשם אישר בעדותו כי בעת שיחתו עם בוחן העשן, הוא היה מודע לכך שיש עוד מכוני רישוי ומוסכים בירושלים (עמ' 13, ש' 9-10 לפרוטוקול). זאת ועוד; הנאשם אישר בעדותו כי לא הושפע כלל משיחתו עם בוחן העשן, שכן לא פנה לתיקון רכבו לאחר שהרכב נמצא מזהם. בהתחשב בכל אלה, טענת הנאשם בדבר תחושה שהתעוררה בו לאחר מעשה לפיה לבוחן העשן היה אינטרס בתוצאות הבדיקה, הינה בגדר תחושה בעלמא, חסרת בסיס ממשי. ממילא, אין בתחושה ספקולטיבית כאמור כדי לפגום באובייקטיביות או באמינות של תוצאות בדיקת העשן שנערכה ברכבו של הנאשם.

25. סיכומם של דברים עד כה; במישור היסוד העובדתי - שוכנעתי מעבר לספק סביר כי בדיקת העשן בוצעה כדין וכי לפי תוצאותיה, רכבו של הנאשם נמצא מזהם ברמה שהיא פי 2.5 מעל למותר. בהתחשב בכך, הוכח ברמת ההוכחה הנדרשת בפלילים כי הרכב בו נהג הנאשם ואשר מצויי בבעלותו, גרם לזיהום אוויר בלתי סביר במועד המצוין בכתב-האישום. בתום ניהול ההליך, הרושם שנתר הוא כי ההגנה ניסתה "לירות לכל הכיוונים", ואף לא נרתעה מהטלת דופי ביושרתו של בוחן העשן וכן ביושרתם של גורמי התביעה על-אף שלא שנמצא בסיס ממשי לכך. בסופו של יום, לא היה בעדות הנאשם, בראיות שהציגה ההגנה או בטיעוני הסנגור בסיכומיו לפניי, כדי לעורר ספק סביר בתזה המפלילת.

הוכחת היסוד הנפשי

26. סעיף 63(ז) לחוק אוויר נקי קובע כי עבירה לפי סעיף 63(א) לחוק הנ"ל, היא מסוג העבירות של אחריות קפידה. סעיף 22(א) ו- (ב) לחוק העונשין מגדירים מהי אחריות קפידה כדלקמן:

22. אחריות קפידה והיקפה

(א) אדם נושא באחריות קפידה בשל עבירה, אם נקבע בחיקוק שהעבירה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות ...

(ב) לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה.

במקרה שלפניי, אף אם אניח לטובת הנאשם כי פעל ללא מודעות בפועל, אין לומר כי פעל ללא רשלנות, ובוודאי שאין לומר כי עשה כל שניתן כדי להימנע מביצוע העבירה. רכבו של הנאשם נמצא מזהם פי 2.5 מהרמה המותרת. מהראיות שהובאו לפניי עלה כי ברמת זיהום כזו, ניתן להבחין בעשן סמיך שנפלט מהרכב (ראו: פסקה 9 לעיל). משלא הבחין בכך הנאשם, או משהבחין ולא עשה דבר, אין לומר שלא התרשל, ובוודאי שאין לומר כי עשה כל שביכולתו כדי להימנע מהעבירה. בהמשך לכך, יוער כי הנאשם לא הגיש ספר טיפולים לרכב, וממילא לא ניתן היה לבחון האמנם מדובר ברכב שמטופל כדבעי.

יתרה מזאת; מעדותו של הנאשם לפניי עלה כי גם לאחר שקיבל לידי את תוצאות בדיקת העשן ונמסר לו כי רכבו מזהם ברמה שהיא פי 2.5 מעל המותר, בחר הנאשם שלא לפנות לבדיקה חוזרת ו/או לתיקון רכבו. הנאשם המתין כחצי שנה עד לבחינת רישוי הרכב, ורק אז דאג לטפל ברכב טרם ה"טסט". בנסיבות אלה, לא רק שההגנה לא הוכיחה שהנאשם עשה כל שניתן כדי למנוע את העבירה מלכתחילה, אלא הוכח בבירור כי הנאשם לא עשה דבר כדי לטפל ברכבו בדיעבד, לאחר שנמצא מזהם. בנסיבות אלה, ברי כי עלה בידי המאשימה להוכיח מעבר לספק סביר את היסוד הנפשי הנדרש בעבירה, בהיותה עבירה של אחריות קפידה.

סוף דבר

27. נוכח מכלול הטעמים שפורטו, אני מרשיעה את הנאשם בעבירה של איסור זיהום אוויר בלתי סביר מרכב לפי סעיפים 3 ו-63(א)(1) לחוק אוויר נקי, כמיוחס לו בכתב-האישום.

ניתנה היום י"ח בסיון תשע"ד, 16/06/2014 במעמד הנוכחים.